

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу Башинської Юлії Іванівни „Організаційно-економічні засади використання потенціалу відновлюваної енергетики в регіоні”, представлену на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка

Актуальність теми дослідження

У сучасних ринкових умовах необхідність посилення енергетичної безпеки та зростаюче усвідомлення наслідків глобального потепління спонукають до розвитку відновлюваної енергетики, що є одним із першочергових стратегічних завдань як загальнодержавного, так і регіонального рівнів.

У багатьох країнах світу саме відновлювані енергоресурси стали потужним стимулом соціально-економічного зростання. Розвиток відновлюваних джерел енергії є пріоритетною задачею для України та її регіонів, зокрема, оскільки наявні традиційні види паливно-енергетичних ресурсів не спроможні забезпечити стале економічне зростання держави та конкурентоспроможність національного продукту на світових ринках.

Необхідність сприяння розвитку відновлюваної енергетики обумовлює доцільність вдосконалення теоретико-методичних засад використання відновлюваних джерел енергії в Україні. У даному контексті дисертаційна робота Башинської Ю.І., в якій досліджено проблематику удосконалення шляхів підтримки розвитку відновлюваної енергетики, за рахунок залучення інвестицій та подальшого сприяння реалізації проектів, є безумовно актуальним та цінним науковим дослідженням.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційне дослідження автора виконувалося як складова частина наукових досліджень ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України» за темами «Використання природно-ресурсного потенціалу гірських територій України на засадах сталого розвитку» (номер

державної реєстрації 0112U000459), де автором досліджено питання використання потенціалу малої гідроенергетики регіону та відновлюваних джерел енергії; «Механізми регулювання екологічної безпеки транскордонного регіону в умовах євроінтеграції України» (номер державної реєстрації 0113U000107), у межах якої проаналізовано європейський досвід сприяння розвитку відновлюваної енергетики та розкрито шляхи її розвитку в транскордонних регіонах, зокрема у Польщі; «Формування та механізми реалізації політики розвитку гірських територій України» (номер державної реєстрації 0116U004033), у межах якої розкрито потенціал й обґрунтовано шляхи вдосконалення організаційно-економічного механізму розвитку відновлюваної енергетики в Західному регіоні України.

**Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень,
висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації**

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані у дисертаційній роботі, є достатньо обґрунтованими та достовірними, ґрунтуються на засадах регіональної економіки, теорії сталого розвитку, відповідають основним положенням міжнародного та вітчизняного законодавства у сфері відновлюваної енергетики. Здобувачем раціонально використано сучасні методи та прийоми економіко-математичних досліджень, зокрема проведено економетричне дослідження та розроблено SWOT-аналіз перспектив розвитку відновлюваної енергетики у Львівській області. Як свідчить зміст дисертаційної роботи, автором опрацьовано значну кількість наукових видань зарубіжних і вітчизняних вчених, а також статистичні дані та аналітичні матеріали Міжнародного енергетичного агентства, Міжнародного агентства з відновлюваної енергетики, Статистичної служби Європейського Союзу, ООН, Державної служби статистики України, профільних асоціацій на тематику відновлюваної енергетики. Таким чином можна стверджувати, що наукові положення, результати і висновки, представлені у дисертаційній

У результаті досліджень автором запропоновано нові наукові положення організаційно-економічного механізму забезпечення розвитку відновлюваної енергетики, які при практичному впровадженні дадуть змогу активізувати використання потенціалу відновлюваних джерел енергії у регіоні на засадах сталого розвитку. Доцільно відзначити, що дисертаційна робота є завершеною науковою працею, однозначно актуальною та містить наукову новизну прикладного характеру.

Повнота викладу наукових положень, висновків і пропозицій в наукових фахових виданнях

Основні результати дисертаційного дослідження опубліковані у достатній кількості наукових праць, а саме – 19, з них 16 одноосібних: наукових фахових виданнях – 8 статей, з них 2 – у наукових періодичних виданнях інших держав, 2 – у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз; 2 публікації в інших виданнях і 9 тез доповідей на науково-практичних конференціях. Загальний обсяг опублікованих за темою дисертації наукових праць, який належить особисто автору, – 6,32 д.а. Опублікування результатів дисертації відповідає вимогам, які передбачені наказом МОН України від 17.10.2012 р. № 1112 (зі змінами).

Наукова новизна результатів дослідження

Наукова новизна дисертаційної роботи полягає у розробці організаційних та економічних інструментів стимулювання розвитку відновлюваної енергетики в регіоні та запровадженні нових механізмів державно-приватного партнерства у галузі відновлюваної енергетики на базі основних положень Закону України «Про державно-приватне партнерство».

Доцільно відзначити нові наукові результати дослідження, які подаються автором до захисту:

1) вперше опрацьовано великий масив новітніх даних щодо реалізованих проектів з відновлюваної енергетики в регіоні та на їх основі здійснено

розрахунки частки використовуваного потенціалу усіх видів відновлюваних джерел енергії в західних областях України (с. 124-126); на основі економічної оцінки невикористаного природного потенціалу відновлюваної енергетики, а також враховуючи тенденції розвитку галузі, дані щодо запланованого будівництва нових об'єктів у регіоні, інвестиційної привабливості регіону, у роботі подано прогноз розвитку відновлюваної енергетики по областях регіону за видами (с. 143-144);

2) удосконалено науково-методичні підходи до формування регіональних концепцій розвитку відновлюваної енергетики; на основі розробленої концепції сформовано основні структурні складові Регіональної стратегії розвитку відновлюваної енергетики для Львівської області на період до 2020 р. (с. 161-169); чітко підготовлено робочу схему з 28 взаємопов'язаних та взаємодоповнюючих завдань для досягнення, визначених у стратегії стратегічних та операційних цілей (с. 166-168);

3) здійснена оцінка впливу розвитку відновлюваної енергетики на основні соціально-економічні показники розвитку Львівщини за допомогою економетричного аналізу регресійних моделей дає підстави для висновку, що відновлювана енергетика чинить позитивний вплив на соціальний-економічний розвиток області; встановлено, що на даний час вплив відновлюваної енергетики на соціально-економічний розвиток області є відносно незначним, оскільки перші потужні об'єкти (більше 1 МВт) в області були споруджені лише у 2012 р. (с. 145-153). Проте автором прогнозується, що збільшення кількості об'єктів відновлюваної енергетики матиме відчутний вплив на соціальні, економічні та екологічні умови життя в області на зразок високо розвинутих країн світу;

4) набули подальшого розвитку методичні засади щодо впровадження «зелених державних закупівель», що стимулюватиме створення нових робочих місць з безпечними умовами праці, виробництво «зелених» товарів і послуг, впровадження ресурсо- та енергоефективних технологій, розвиток малого та середнього бізнесу регіону, підвищення соціальної відповідальності через

дотримання стандартів охорони праці, виконання природоохоронних програм за рахунок збільшення обсягів інвестицій у «зелені» сектори (с. 176-179).

Значимість результатів дослідження для науки і практики

Дисертаційна робота містить цінні положення науково-практичного значення, оскільки її результати мають на меті вдосконалення як теоретичного підґрунтя розвитку галузі, так і впровадження ефективних прикладних механізмів налагодження державно-приватного партнерства у сфері відновлюваної енергетики в регіоні.

У першому розділі роботи автором проаналізовано трансформацію поняття «відновлювані джерела енергії» у зарубіжній та вітчизняній науковій думці і подається власне трактування дефініції «відновлювані джерела енергії», «відновлювана енергетика», «потенціал відновлюваної енергетики». Проведені дослідження дали змогу здобувачу сформулювати рейтинг держав-лідерів світу з інвестування у відновлювану енергетику та проаналізувати основні тенденції розвитку відновлюваної енергетики в тих країнах, де частка відновлюваних джерел в енергетичному балансі за останні роки зростає. До висновків, що мають теоретичну значимість, слід також віднести розробку організаційно-економічного механізму забезпечення розвитку потенціалу відновлюваної енергетики в регіоні.

У другому розділі роботи здобувачем фахово проведено аналіз природного потенціалу розвитку використання відновлюваних джерел енергії, регіональних стратегій, програм та проектів із впровадження відновлювальної енергетики у паливно-енергетичний баланс областей Західного регіону України. У результаті дослідження встановлено, що серед усіх видів відновлюваної енергетики в регіоні найвищими темпами розвиваються сонячна та біоенергетика. Цінними у науковому аспекті є висновки та пропозиції автора щодо вдосконалення регіональних програм на предмет активізації використання потенціалу відновлюваної енергетики з метою заміщення

традиційних енергоресурсів. Практичну значимість містять розрахунки частки використовуваного потенціалу відновлюваної енергетики в регіоні.

Проведений у третьому розділі роботи SWOT-аналіз дав змогу виявити сприятливі передумови для- розвитку відновлюваної енергетики у регіоні, головним чином за рахунок здійснення злагодженої роботи державних органів влади та бізнес-структур. Теоретично значущими є сформована автором концепція розвитку відновлюваної енергетики в регіоні. Вартими уваги з практичної точки зору є розроблені автором завдання та цілі на коротко-, середньо- та довгострокову перспективу з освоєння потенціалу відновлюваної енергетики плановим методом.

Впровадження розробленої автором форми реалізації публічно-приватного партнерства через розроблення та аукціонний продаж проектів з відновлюваної енергетики у нормотворчій діяльності регіональних органів влади слугуватиме інструментом залучення інвестицій у галузь на взаємовигідних умовах та з гарантією захисту прав інвестора від держави.

Практична цінність висновків та результатів дисертаційної роботи підтверджується їх використанням у діяльності Міністерства екології та природних ресурсів України при підготовці матеріалів Карпатського огляду про стан довкілля (національний огляд) – лист №5/3-11/1773-14 від 08.02.2014 р.; Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи у його практичній роботі – лист №04-15/12-146 від 30.01.2015 р.; Львівської обласної ради при формуванні регіональних стратегій розвитку – лист №7/17 від 09.12.2014 р.; Управління архітектури, містобудування та інфраструктурних проектів Львівської облдержадміністрації при розробці Комплексної інвестиційної програми розвитку об'єктів малої енергетики на території Львівської області на 2016-2020 рр. – лист №16-1501 від 11.11.2015 р.; ТОВ «ЕКО-Оптіма» при запровадженні енергосервісних договорів у діяльності компанії – лист від 25.11.2015 р.

Пропозиції автора можуть бути використані у практичній роботі державних, регіональних та місцевих органів влади та суб'єктів господарювання у галузі відновлюваної енергетики.

Зауваження щодо змісту дисертації

Позитивно оцінюючи дисертацію Башинської Ю.І. за змістом, структурою, обґрунтованістю висновків і практичною спрямованістю, необхідно зазначити, що вона не позбавлена деяких недоліків. Окремі положення носять дискусійний характер і потребують подальших досліджень:

1. У п. 1.1 дисертаційного дослідження автором пропонується трактування сутності термінів «відновлювані джерела енергії» та «відновлювана енергетика», хоча доцільніше було акцентувати увагу на висвітленні економічної сутності «потенціалу відновлюваної енергетики регіону».

2. У підрозділі 1.3. здобувачем ґрунтовно розроблено складові організаційно-економічного механізму розвитку відновлюваної енергетики у регіоні, які відповідають специфіці галузі відновлюваної енергетики. Проте, варто було окремо виділити соціальні та екологічні компоненти, оскільки екологічна ефективність відновлюваних джерел енергії є однією із найвагоміших в їх впровадженні у паливно-енергетичний баланс регіону. Також бажано було подати технологічні компоненти у вигляді техніко-технологічної групи (с.51).

3. Окрім того доцільно було розписати заходи із реалізації запропонованих у таблиці 1.6 інструментів. Використання даних інструментів можна було подати у розробленій здобувачем концепції розвитку відновлюваної енергетики у регіоні у третьому розділі роботи. Зокрема у дисертаційному дослідженні найбільше уваги приділено удосконаленню публічно-приватного партнерства з метою розвитку відновлюваної енергетики в регіоні (с. 174-186) у той час як інші інструменти описані фрагментарно.

4. У п. 3.1 дисертантом сформовано пріоритетні напрямки розвитку відновлюваної енергетики у Західному регіоні України (табл.3.1), при цьому пріоритети використання усіх видів відновлюваної енергетики диференційовані за 5 категоріями. Автору доцільно було чіткіше обґрунтувати критерії визначення окреслених напрямків та навести підходи до ранжування відновлюваних енергоресурсів за адміністративними областями.

5. У третьому розділі дисертаційної роботи здобувачем розроблено пропозиції щодо структури та змісту концепції розвитку відновлюваної енергетики у регіоні, зокрема сформовано показники оцінки очікуваних результатів реалізації концепції. Серед показників для оцінки ефективності реалізації заходів в рамках концепції доцільно розраховувати один із показників «обсяг заміщення енергією з відновлюваних джерел традиційної» або «зменшення обсягів використання традиційних ПЕР», оскільки вони є взаємозалежними (с. 158-159). Окрім того автору потрібно було деталізувати та навести підходи до прикладного визначення показників «покращення інфраструктури».

6. У дисертаційній роботі здобувач при дослідженні та формуванні стратегії виокремлює відповідні стратегічні й операційні цілі та завдання з їх досягнення, проте не визначає місця та ролі загальноприйнятих тактичних цілей при розробці регіональної стратегії розвитку відновлюваної енергетики у Львівській області на період до 2030 року (с. 166-168).

Однак, викладені вище зауваження не знижують загальної високої оцінки дисертаційної роботи, яка є логічною завершеною працею.

Відповідність роботи вимогам, які встановлено МОН України

Дисертація за своїм змістом, структурою та оформленням відповідає вимогам пп. 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами). Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

Основний зміст дисертації викладений на 231 сторінці. Робота містить 8 рисунків, 24 таблиці, 4 додатки. Список використаних літературних джерел складає 236 найменувань на 30 сторінках.

Автореферат за структурою і технічним оформленням відповідає стандартам, встановленим Міністерством освіти і науки України. Зміст автореферату є ідентичним основним положенням дисертаційної роботи.

Загальний висновок

Подана до захисту дисертація Башинської Юлії Іванівни «Організаційно-економічні засади використання потенціалу відновлюваної енергетики в регіоні» відповідає вимогам, викладеним у п. 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її автор, Башинська Юлія Іванівна, заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

Офіційний опонент:

к.е.н., доцент

**Інститут економіки та управління у
нафтогазовому комплексі
Івано-Франківський національний
технічний університет нафти і газу
доцент кафедри економіки підприємства**

І.В. Андрійчук

Підпис(и)	<i>І.В. Андрійчук</i>
посвідчую	<i>В. Марос</i>
Вчений секретар ІФНТУНГ	
	16. 05 2017 р.